

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 30 november 2023 *

”Begäran om förhandsavgörande – Socialpolitik – Direktiv 1999/70/EG – Ramavtalet om visstidsarbete undertecknat av EFS, UNICE och CEEP – Klausul 4 – Offentlig sektor – Lärare – Rekrytering av visstidsanställda som ordinarie tjänstemän enligt ett förfarande för anställning på meriter – Fastställelse av anställningstid”

I mål C-270/22,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Tribunale ordinario di Ravenna (Domstolen i Ravenna, Italien) genom beslut av den 21 april 2022, som inkom till domstolen den 22 april 2022, i målet

G.D.,

A.R.,

C.M.

mot

Ministero dell’Istruzione,

Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS),

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen),

sammansatt av avdelningsordföranden A. Arabadjiev, samt domarna T. von Danwitz (referent), P.G. Xuereb, A. Kumin och I. Ziemele,

generaladvokat: J. Kokott,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

* Rättegångsspråk: italienska.

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- G.D., A.R. och C.M., genom D. Naso, avvocato,
- Italiens regering, genom G. Palmieri, i egenskap av ombud, biträdd av L. Fiandaca och F. Sclafani, avvocati dello Stato,
- Europeiska kommissionen, genom D. Recchia och N. Ruiz García, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av klausul 4 i ramavtalet om visstidsarbete, som undertecknades den 18 mars 1999 (nedan kallat ramavtalet) och återfinns i bilagan till rådets direktiv 1999/70/EG av den 28 juni 1999 om ramavtalet om visstidsarbete undertecknat av EFS, UNICE och CEEP (EGT L 175, 1999, s. 43).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan G.D., A.R. och C.M. (nedan kallade klagandena i det nationella målet), å ena sidan, och Ministero dell'Istruzione (utbildningsministeriet, Italien) och Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) (Nationella institutet för social trygghet (INPS), Italien), å den andra, angående beräkningen av deras anställningstid vid den tidpunkt då de blev fast anställda av ministeriet.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 I skäl 14 i direktiv 1999/70 anges följande:

”De undertecknande parterna har velat ingå ett ramavtal om visstidsarbete med allmänna principer och minimikrav för anställningsavtal och anställningsförhållanden i samband med visstidsarbete. De har visat sin vilja att förbättra visstidsarbetets kvalitet genom att garantera att principen om icke-diskriminering tillämpas och genom att ange en ram för att förhindra att visstidsanställning missbrukas genom att flera visstidsanställningar följer på varandra.”

- 4 I tredje stycket i inledningen till ramavtalet stadgas följande:

”I detta avtal fastställs allmänna principer och minimikrav för visstidsarbete. Vid den detaljerade tillämpningen av dessa måste hänsyn tas till specifika nationella, bransch- och säsongförhållanden. Avtalet visar arbetsmarknadsparternas vilja att skapa en övergripande ram för att visstidsanställda skall kunna garanteras likabehandling genom att de skyddas mot diskriminering och för att anställningskontrakt för visstidsanställning skall användas på grunder som godtas av både arbetsgivare och arbetstagare.”

5 I klausul 1 i ramavtalet föreskrivs följande:

”Syftet med detta ramavtal är

- a) att förbättra kvaliteten på visstidsarbete genom att garantera att principen om icke-diskriminering tillämpas, och
- b) upprätta ett ramverk för att förhindra missbruk som uppstår vid tillämpningen av på varandra följande anställningskontrakt eller anställningsförhållanden.”

6 Klausul 2 i ramavtalet har följande lydelse:

- ”1. Detta avtal gäller visstidsanställda som har ett anställningskontrakt eller ett anställningsförhållande, enligt definitionerna i lagar, kollektivavtal eller praxis i varje medlemsstat.
2. Medlemsstaterna, efter samråd med arbetsmarknadens parter, och/eller arbetsmarknadens parter kan besluta att detta avtal inte skall gälla
 - a) inledande yrkesutbildning och lärlingsutbildning, eller
 - b) anställningskontrakt eller anställningsförhållanden som har ingåtts inom ramen för särskild offentlig eller offentligt finansierad utbildning, integrering och program för yrkesomskolning.”

7 I klausul 3 i ramavtalet stadgas följande:

”I detta avtal avses med

1. *visstidsantälld*: en person som har ett anställningskontrakt eller ett anställningsförhållande som ingåtts direkt mellan en arbetsgivare och en arbetstagare och vars längd fastställts på grundval av objektiva kriterier som att det gäller fram till ett visst datum, till dess en viss uppgift har utförts eller med anledning av en särskild händelse.
2. *jämförbar tillsvidareanställd*: en arbetstagare med ett anställningskontrakt eller ett anställningsförhållande som gäller tills vidare och som på samma arbetsplats utför samma arbete eller ett liknande arbete, med vederbörlig hänsyn tagen till kvalifikationer/yrkeskunnande. Om ingen jämförbar tillsvidareanställd finns på samma arbetsplats, skall jämförelsen göras med hänvisning till tillämpliga kollektivavtal och om tillämpliga kollektivavtal saknas, enligt lagar, kollektivavtal eller praxis i landet i fråga.”

8 I klausul 4 i ramavtalet föreskrivs följande:

- ”1. När det gäller anställningsvillkor, skall visstidsanställda inte behandlas mindre fördelaktigt än jämförbara tillsvidareanställda enbart på grund av att de har en visstidsanställning, om detta inte motiveras på objektiva grunder.
2. I förekommande fall skall proportionalitetsprincipen (*pro rata temporis*-principen) tillämpas.
3. Tillämpningsföreskrifterna för denna klausul skall fastställas av medlemsstaterna, efter samråd med arbetsmarknadens parter, och/eller av arbetsmarknadens parter, med beaktande av gemenskapslagstiftningen, nationell lagstiftning, kollektivavtal och praxis.

4. Den anställningstid som behövs för att kvalificera för särskilda anställningsvillkor skall vara densamma för visstidsanställda arbetstagare som för fast anställda arbetstagare utom där olika längd på denna kvalifikationstid är motiverad på objektiva grunder.”

Italiensk rätt

- 9 I artikel 4.3 i decreto del Presidente della Repubblica n. 399 – Norme risultanti dalla disciplina prevista dall'accordo per il triennio 1988–1990 del 9 giugno 1988 relativo al personale del comparto scuola (presidentdekret nr 399 om föreskrifter i enlighet med avtal nr 1988–1990 av den 9 juni 1988 om skolpersonal) av den 23 augusti 1988 (GURI nr 213 av den 10 september 1988, ordinarie tillägg nr 85, nedan kallat presidentdekret nr 399/1988), föreskrivs följande:

”Vid utgången av det sextonde tjänstgöringsåret för gymnasielärare med avlagd universitetsexamen, och det artonde året för administrativa samordnare, förskole- och grundskolelärare, samt gymnasielärare högskoleutbildning, det tjugonde året för stödpersonal och assistenter, det tjugofjärde året för lärare vid musikkonservatorier och akademier, ska den anställningstid som är relevant enbart för ekonomiska ändamål beaktas i sin helhet för högre placering i löneskalan.”

- 10 I artikel 485 i decreto legislativo nr 297 – Approvazione del testo unico delle disposizioni legislative vigenti in materia di istruzione, relative alle scuole di ogni ordine e grado (lagstiftningsdekret nr 297 om godkännande av den konsoliderade lagstiftningen om undervisning i skolor av alla slag och på alla nivåer), av den 16 april 1994 (GURI nr 115 av den 19 maj 1994, ordinarie tillägg nr 79) (nedan kallat lagstiftningsdekret nr 297/1994), anges följande:

”1. ”Den anställningstid som undervisande personal på statliga och därmed jämställda gymnasie- och konstskolor fullgjort i egenskap av visstidsanställda, inklusive inom ramen för utlandstjänstgöring, ska, för rättsliga och ekonomiska ändamål, beträffande de fyra första åren tillgodoräknas i sin helhet såsom fast anställning. Eventuella perioder därefter ska tillgodoräknas till två tredjedelar och den återstående tredjedelen ska enbart beaktas för ekonomiska ändamål. Ekonomiska rättigheter till följd av nämnda tillgodoräknande bibehålls och beaktas i samband med varje uppflyttning i löneklass som sker efter tidpunkten för detta tillgodoräknande.

2. Den personal som avses i punkt 1 ska, för samma ändamål och i samma omfattning som anges där, tillgodoräknas tjänstgöring som har fullgjorts vid statliga institut för utbildning av flickor, samt tjänstgöring inom ramen för tillsvidare- eller visstidsanställning som lärare vid statliga eller ackrediterade grundskolor, inklusive utlandstjänstgöring, samt vid [så kallade] folkhögskolor, subventionerade skolor eller stödskolor.

3. Lärarpersonal vid grundskolor ska, för samma ändamål och med samma begränsningar som de som anges i punkt 1, tillgodoräknas tjänstgöring som visstidsanställd lärare i statliga grundskolor och institut, statliga institut för utbildning av flickor, statliga gymnasieskolor och konstskolor eller därmed likställda skolor, [så kallade] folkhögskolor, subventionerade skolor eller stödskolor, samt tjänstgöring som tillsvidareanställd eller visstidsanställd lärare i statliga eller kommunala förskolor.”

11 I artikel 489 i lagstiftningsdekret nr 297/1994 stadgas följande:

”1. Vid det tillgodoräknande som avses i föregående artiklar ska undervisningen anses ha fullgjorts under ett helt läsår om den hänför sig till de delar av kalenderåret som avses härmed enligt det utbildningssystem som gällde vid den tidpunkt då tjänstgöringen fullgjordes.

2. Perioder av betald ledighet och mödraledighet ska tas med i beräkningen av den period som ska tillgodoräknas.”

12 Artikel 11.14 i legge n. 124 – Disposizioni urgenti in materia di personale scolastico (lag nr 124 om brådskande bestämmelser avseende skolpersonal) av den 3 maj 1999 (GURI nr 107 av den 10 maj 1999) (nedan kallad lag nr 124/1999) har följande lydelse:

”Artikel 489.1 i [lagstiftningsdekret nr 297/1994] ska förstås så, att undervisning som fullgjorts av visstidsanställda lärare från och med kalenderåret 1974–1975 anses ha fullgjorts under ett helt läsår om undervisningen har skett under minst 180 dagar eller oavbrutet från och med den 1 februari till dess att den slutliga betygssättningen av eleverna har avslutats.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

13 Klagandena i det nationella målet var anställda som lärare enligt flera visstidsanställningskontrakt av olika slag och varierande varaktighet, innan de blev tillsvidareanställda efter ett uttagningsprov på grundval av meriter. G.D. och C.M., som är förskolelärare, fick tillsvidareanställning den 1 september 2015, och A.R., som är gymnasielärare med avlagd universitetsexamen, fick tillsvidareanställning den 1 september 2011.

14 Vid tillgodoräkandet av den anställningstiden de fullgjort enligt de tidigare visstidsanställningskontrakten återställde utbildningsministeriet klagandenas karriär i enlighet med artikel 485 i lagstiftningsdekret nr 297/1994, varvid G.D. tillgodoräknades en anställningstid på fem år och fyra månader, C.M. åtta år och åtta månader, och A.R. tretton år och fyra månader.

15 Klagandena i det nationella målet ansåg att ministeriet inte hade tillgodoräknat dem all den anställningstid de faktiskt hade fullgjort, i strid med klausul 4 i ramavtalet, och väckte därför talan vid den hänskjutande domstolen, Tribunale ordinario di Ravenna (Domstolen i Ravenna, Italien) med yrkande om att G.D. skulle tillgodoräknas en anställningstid på fem år, elva månader och åtta dagar, att C.M. skulle tillgodoräknas tio år, fem månader och arton dagar, och att A.R. skulle tillgodoräknas arton år, sex månader och en dag, samt att deras löner skulle höjas och att deras sociala avgifter och avdrag skulle justeras i enlighet härmed.

16 Till stöd för sina yrkanden gjorde klagandena i det nationella målet gällande att vid beräkningen av deras anställningstid skulle varje arbetsdag tillgodoräknas och således jämföras med en arbetsdag för en tillsvidareanställd lärare. De hävdade härvidlag att den rättspraxis som följer av Corte suprema di cassazione (Högsta domstolen, Italien) dom nr 31149 av den 28 november 2019 skulle tillämpas.

17 Den hänskjutande domstolen har uppgett att i denna dom slog Corte suprema di cassazione (Högsta domstolen), på grundval av EU-domstolens dom av den 20 september 2018, Motter (C-466/17, EU:C:2018:758), fast att artikel 485 i lagstiftningsdekret nr 297/1994 stred mot klausul 4 i ramavtalet, och att denna artikel följaktligen inte fick tillämpas när anställningstiden för visstidsanställda lärare, som sedermera blivit tillsvidareanställda, tillgodoräknades genom en

kombinerad tillämpning av kriterierna i artikel 485 och artikel 489 i detta lagstiftningsdekret, i dess lydelse enligt artikel 11.14 i lag nr 124/1999, så att den blev kortare än den anställningstid som en jämförbar lärare som alltid varit tillsvidareanställd skulle kunna tillgodoräkna sig.

- 18 Den hänskjutande domstolen har tillagt dels att denna praxis från Corte suprema di cassazione (Högsta domstolen) har gett upphov till motstridig nationell rättspraxis, dels att den är av uppfattningen att EU-domstolen, i domen av den 20 september 2018, Motter (C-466/17, EU:C:2018:758), slutgiltigt slagit fast att artikel 485, som var i fråga i det mål som gav upphov till den domen, var förenlig med klausul 4 i ramavtalet, även om vissa punkter i nämnda dom kan tolkas på annat sätt, och att EU-domstolen inte beaktade alla aspekter av den nationella lagstiftning som var aktuell i det målet.
- 19 Om så inte är fallet, anser den hänskjutande domstolen först och främst att det nationella systemet för återställande av karriären för de berörda lärarna i det nationella målet har gjort det möjligt att uppnå en komplex jämvikt mellan de motstridiga intressena hos fast och tillfälligt anställda lärare samt olika kategorier av visstidsanställda lärare, och att detta system med säkerhet inte leder till diskriminerande resultat. Det har i synnerhet visat sig att den anställningstid som enligt nämnda system kan tillgodoräknas sedan en viss tid förflutit, närmare bestämt sexton år för A.R. respektive arton år för G.D. och C.M., till syvende och sist ofta är till fördel för visstidsanställda lärare som sedermera blivit fast anställda.
- 20 Den hänskjutande domstolen vill vidare få klarhet i huruvida undervisning som fullgörs under en obegränsad tid, eller under en viss tid men under en lång period, så att den i pedagogiskt hänseende kan anses kontinuerlig, kan jämföras med fragmentarisk undervisning som fullgörs inom ramen för kortvariga och tillfälliga vikariat för att tillgodose alla möjliga behov, såsom vissa av de uppdrag som klagandena i det nationella målet haft innan de blev fast anställda, då den senare typen av undervisning enligt den hänskjutande domstolen inte gör det möjligt att få samma erfarenhet.
- 21 Det måste även undersökas huruvida dylika omständigheter är relevanta för bedömningen av huruvida en eventuellt mindre fördelaktig behandling, i den mening som avses i klausul 4 i ramavtalet, kan motiveras av sådana ”objektiva grunder” som avses i denna klausul.
- 22 Eftersom den italienska lagstiftaren har valt att inte ta hänsyn till antalet arbetstimmar vid beräkningen av den anställningstid som fullgjorts under ett läsår, vill den hänskjutande domstolen slutligen få klarhet i vilken betydelse *pro rata temporis*-principen, som det hänvisas till i nämnda klausul, har för denna förmånliga aspekt av den nationella lagstiftning som är aktuell i det nationella målet.
- 23 Mot denna bakgrund beslutade Tribunale ordinario di Ravenna (Domstolen i Ravenna att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:

”1) Innebär EU-domstolens dom av den 20 september 2018, Motter, (C-466/17, EU:C:2018:758), att de nationella bestämmelserna om återställande av lärares karriärer inte ska tillämpas i fall där de ”i praktiken” inte är fördelaktigare för visstidsanställda lärare som sedermera fått tillsvidareanställning än det återställande av karriären som följer av artikel 485 i lagstiftningsdekret nr 297/1994 och tillhörande bestämmelser, eller följer det av EU-domstolens dom av den 20 september 2018, Motter, (C-466/17, EU:C:108:758), på ett allmänt och abstrakt sätt och därmed med avseende på varje enskilt fall, att återställande av karriären i enlighet med de nationella bestämmelserna är förenligt med klausul 4 i ramavtalet

och att den nationella domstolen således inte ska underlåta att tillämpa artikel 485 i lagstiftningsdekret nr 297/1994 och tillhörande bestämmelser, eftersom de har konstaterats vara förenliga med unionsrätten i detta avseende?

- 2) I andra hand (det vill säga endast om unionsrätten ska anses medföra en selektiv skyldighet att underlåta att tillämpa artikel 485 [i lagstiftningsdekret nr 297/1994], som därmed ska betraktas som en "fördelaktigare" bestämmelse), ska klausul 4 i ramavtalet tolkas så, att nationell lagstiftning måste utformas så, att vid beräkningen av anställningstiden som visstidsanställd för en lärare som sedermera har blivit tillsvidareanställd, ska vederbörande få tillgodoräkna sig det arbete som har fullgjorts inom ramen för dennes visstidsanställningskontrakt, utan någon som helst minimigräns för antalet arbetade dagar per skolår, eller är det förenligt med nämnda klausul 4 att enligt nationell lagstiftning beaktas inte undervisning av tillfällig art (korta och tillfälliga vikariat), om den inte, under respektive läsår, har varat i minst 180 dagar eller från och med den 1 februari till dess att den slutliga betygssättningen av eleverna har avslutats (artikel 11.14 i lag nr 124/1999)?
- 3) I tredje hand (det vill säga endast om unionsrätten ska anses medföra en selektiv skyldighet att underlåta att tillämpa artikel 485 [i lagstiftningsdekret nr 297/1994], som därmed ska betraktas som en "fördelaktigare" bestämmelse), ska klausul 4 i ramavtalet tolkas så, att arbete som har fullgjorts inom ramen för visstidsanställningskontrakt och under ett färre antal timmar än vad som gäller för tillsvidareanställda ska tillmätas samma betydelse i fråga om tillgodoräkning av anställningstid när lärarens visstidsanställning omvandlas till tillsvidareanställning? I annat fall, för vilket lägsta antal timmar (till exempel motsvarande deltid av en tillsvidareanställning) måste ett sådant tillgodoräkning föreskrivas i nationell rätt för att det ska vara förenligt med nämnda klausul 4?

Ur ett annat, teoretiskt perspektiv, är det förenligt med nämnda klausul 4 att det i nationell lagstiftning föreskrivs att tjänstgöring som har fullgjorts på timbasis under ett färre timmar än det lägsta antal deltidstimmar per vecka som en jämförbar lärare kan tillgodoräkna sig inte ska beaktas vid tillgodoräkning av anställningstiden för en visstidsanställd lärare som sedermera blivit tillsvidareanställd?

I andra hand i förhållande till sistnämnda fråga, är det förenligt med nämnda klausul 4 att det i nationell lagstiftning föreskrivs att, vid tillgodoräkning av anställningstiden för en visstidsanställd lärare som sedermera blivit tillsvidareanställd, ska *pro rata temporis*-principen tillämpas på tjänstgöring som har fullgjorts på timbasis under ett färre timmar än det lägsta antal deltidstimmar per vecka som en jämförbar lärare kan tillgodoräkna sig?"

Ansökan om skyndsam handläggning

- 24 Den hänskjutande domstolen har ansökt om att förevarande mål ska handläggas skyndsamt i enlighet med artikel 105 i domstolens rättegångsregler.
- 25 Till stöd för sin ansökan har den hänskjutande domstolen åberopat den rättsosäkerhet som råder beträffande räckvidden av unionsrättens tolkning sedan Corte suprema di cassazione (Högsta domstolen) meddelade sin dom nr 31149 av den 28 november 2019, samt risken för att en enhetlig tolkning av unionsrätten äventyras jämte det stora antalet tvister som berörs av de frågor som ställts och som är anhängiga vid de italienska domstolarna.

- 26 I artikel 105.1 i rättegångsreglerna föreskrivs att domstolens ordförande, på ansökan av den hänskjutande domstolen eller i undantagsfall på eget initiativ, efter att ha hört referenten och generaladvokaten, får besluta att ett mål om förhandsavgörande ska handläggas skyndsamt, när målet är av sådan beskaffenhet att det måste avgöras utan dröjsmål.
- 27 Vad för det första gäller den rådande rättsosäkerheten beträffande unionsrättens räckvidd i avvaktan på att domstolen besvarar de frågor som ställts, ska det erinras om att det förfarande för skyndsamt handläggning som avses i artikel 105.1 utgör ett processrättsligt instrument som är avsett att hantera särskilt brådskande fall (beslut av domstolens ordförande av den 31 augusti 2010, UEFA och British Sky Broadcasting, C-228/10, EU:C:2010:474, punkt 6, beslut av domstolens ordförande av den 20 december 2017, M.A. m.fl., C-661/17, EU:C:2017:1024, punkt 17, och beslut av domstolens ordförande av den 18 januari 2019, Adusbef m.fl., C-686/18, EU:C:2019:68, punkt 11).
- 28 Således är det – förvisso legitima – intresse som enskilda har av att så snabbt som möjligt få fastställt hur långt deras unionsrättsliga rättigheter sträcker sig, inte av sådan art att en exceptionell omständighet, i den mening som avses i nyssnämnda artikel 105.1, kan anses föreligga (beslut av domstolens ordförande av den 8 mars 2018, Vitali, C-63/18, EU:C:2018:199, punkt 18 och där angiven rättspraxis).
- 29 Vad därefter gäller risken för att den enhetliga tolkningen av unionsrätten äventyras, framgår det av domstolens praxis att vikten av att säkerställa en enhetlig tillämpning i unionen av de bestämmelser som ingår i dess rättsordning är inneboende i varje ansökan som inges med stöd av artikel 267 FEUF och är inte i sig tillräcklig för att det ska anses föreligga en situation som ställer krav på skyndsamt och som motiverar att begäran om förhandsavgörande ska handläggas skyndsamt (se, för ett liknande resonemang, beslut av domstolens ordförande av den 17 september 2018, Lexitor, C-383/18, EU:C:2018:769, punkt 16 och där angiven rättspraxis).
- 30 Vad slutligen gäller den omständigheten att de frågor som ställts är föremål för ett stort antal tvister i Italien, erinrar domstolen om att det stora antal personer eller rättsliga situationer som kan komma att beröras av den ställda frågan inte i sig kan utgöra en sådan exceptionell omständighet som kan motivera att målet ska handläggas skyndsamt (beslut av domstolens ordförande av den 17 september 2018, Lexitor, C-383/18, EU:C:2018:769, punkt 15 och där angiven rättspraxis).
- 31 Mot denna bakgrund beslutade domstolens ordförande, efter att ha hört referenten och generaladvokaten, den 30 juni 2022 att inte bifalla ansökan om skyndsamt handläggning.

Prövning av tolkningsfrågorna

Huruvida tolkningsfrågorna kan tas upp till prövning

- 32 Den italienska regeringen har gjort gällande att tolkningsfrågorna inte kan tas upp till prövning. Den italienska regeringen har nämligen hävdad att det problem som tas upp i den första frågan är hypotetiskt, eftersom den hänskjutande domstolens enda tvivel angående tolkningen av den princip som slogs fast i domen av den 20 september 2018, Motter (C-466/17, EU:C:2018:758), baseras på rättspraxis från Corte suprema di cassazione (Högsta domstolen) och följaktligen på motstridiga uppfattningar i nationell rättspraxis som det finns möjligheter att övervinna inom ramen för den nationella rättsordningen. Nämnda regering har tillagt att den andra och den

tredje frågan endast ska prövas om svaret på den första frågan innebär att den "går utöver" detta principantagande. Den andra och den tredje frågan ger således också upphov till ett hypotetiskt problem. Den andra frågan avser för övrigt inte en fråga om diskriminering mellan visstidsanställda och tillsvidareanställda lärare, utan mellan två kategorier av visstidsanställda lärare beroende på om deras anställningstid har uppnått de tröskelvärden som fastställs i den nationella lagstiftning som är aktuell i det nationella målet eller ej.

- 33 I detta avseende ska det erinras om att inom ramen för det samarbete mellan EU-domstolen och de nationella domstolarna som har införts genom artikel 267 FEUF ankommer det uteslutande på den nationella domstolen, vid vilken målet anhängiggjorts och som har ansvaret för det rättsliga avgörandet, att mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i målet bedöma såväl om ett förhandsavgörande är nödvändigt för att döma i saken som relevansen av de frågor som ställs till EU-domstolen. EU-domstolen är följaktligen i princip skyldig att meddela ett förhandsavgörande när de frågor som ställts avser tolkningen av unionsrätten (dom av den 19 december 2019, *Darie*, C-592/18, EU:C:2019:1140, punkt 24 och där angiven rättspraxis).
- 34 Härav följer att nationella domstolars frågor om tolkningen av unionsrätten presumeras vara relevanta. Dessa frågor ställs mot bakgrund av den beskrivning av omständigheterna i målet och tillämplig lagstiftning som den nationella domstolen på eget ansvar har lämnat och vars riktighet det inte ankommer på EU-domstolen att pröva. En begäran från en nationell domstol kan bara avvisas då det är uppenbart att den begärda tolkningen av unionsrätten inte har något samband med de verkliga omständigheterna eller saken i det nationella målet eller då frågeställningen är hypotetisk eller EU-domstolen inte har tillgång till sådana uppgifter om de faktiska eller rättsliga omständigheterna som är nödvändiga för att kunna ge ett användbart svar på de frågor som ställts (dom av den 19 december 2019, *Darie*, C-592/18, EU:C:2019:1140, punkt 25 och där angiven rättspraxis).
- 35 I förevarande fall har den hänskjutande domstolen, i sin begäran om förhandsavgörande, förklarat att oaktat EU-domstolens tolkning av klausul 4 i ramavtalet i domen av den 20 september 2018, *Motter* (C-466/17, EU:C:2018:758), föreligger motstridig rättspraxis från de nationella domstolarna vad gäller frågan huruvida den nationella lagstiftning som är aktuell i det nationella målet är förenlig med denna klausul. Den hänskjutande domstolen har tillagt att i den domen beaktade inte EU-domstolen alla aspekter av denna nationella lagstiftning, och att det fortfarande råder tvivel om hur nämnda klausul ska tolkas i sådana situationer som dem som klagandena i det nationella målet befinner sig i, varför ett svar på den första frågan är nödvändigt för att den hänskjutande domstolen ska kunna avgöra det mål som den har att pröva, och i förekommande fall även på den andra och den tredje frågan, som ställts i andra hand.
- 36 Det problem som frågorna ger upphov till är således inte hypotetiskt.
- 37 Den tolkning av nämnda klausul som begärs inom ramen för den andra frågan har dessutom ett samband med de verkliga omständigheterna eller saken i det nationella målet. Den begärda tolkningen har nämligen sin upprinnelse i att klagandena i det nationella målet har ifrågasatt den metod för att beräkna deras anställningstid som tillämpades när de blev tillsvidareanställda som tjänstemän inom den offentliga sektorn, avseende den period då de arbetat som visstidsanställda lärare, jämfört med den tid som de skulle ha fått tillgodoräkna sig om de redan från början hade varit tillsvidareanställda. Begäran om förhandsavgörande innehåller dessutom de uppgifter om de faktiska och rättsliga omständigheterna som är nödvändiga för att EU-domstolen ska kunna besvara denna fråga.

38 Tolkningsfrågorna kan följaktligen tas upp till prövning.

Prövning i sak

- 39 Såsom den hänskjutande domstolen har påpekat ska det inledningsvis noteras att artikel 485 i lagstiftningsdekret nr 297/1994, som är tillämplig på klagandena i det nationella målet och som de har gjort gällande strider mot klausul 4 i ramavtalet, var aktuell i det mål som avgjordes genom domen av den 20 september 2018, Motter (C-466/17, EU:C:2018:758).
- 40 I den domen slog EU-domstolen fast att denna klausul 4 i princip inte utgör hinder mot nationell lagstiftning som, i syfte att inplacera en arbetstagare i en lönegrad i samband med att vederbörande erhåller fast anställning som tjänsteman på grund av meriter, beaktar samtliga tjänstperioder som den aktuella arbetstagaren har fullgjort i egenskap av visstidsanställd upp till fyra år och för år därutöver endast delvis beaktar sådana perioder, närmare bestämt med två tredjedelar.
- 41 Den hänskjutande domstolen har emellertid påpekat att EU-domstolen inte hade kännedom om samtliga omständigheter rörande den nationella lagstiftning som var aktuell i det nationella målet som föranledde domen av den 20 september 2018, Motter (C-466/17, EU:C:2018:758). I beslutet om hänskjutande hänvisas i detta sammanhang till den justeringsmekanism som föreskrivs i artikel 4.3 i presidentdekret nr 399/1988 och till den regel som följer av artikel 489 i lagstiftningsdekret nr 297/1994, i dess lydelse enligt artikel 11.14 i lag nr 124/1999, med innebörden att undervisning som en visstidsanställd lärare fullgjort under kortare perioder än ett helt läsår, vid beräkningen av anställningstiden, likställs med tjänstgöring under ett helt läsår endast om dessa perioder uppgår till minst 180 dagar eller om undervisningen har skett oavbrutet från och med den 1 februari till dess att den slutliga betygssättningen av eleverna har avslutats.
- 42 I den mån den hänskjutande domstolen vill få klarhet i huruvida EU-domstolen i den domen slutgiltigt avgjorde huruvida denna nationella lagstiftning är förenlig med klausul 4 i ramavtalet, så att en nationell domstol i ett konkret fall inte längre kan konstatera att denna lagstiftning eventuellt är oförenlig med nämnda klausul och, vid behov, underlåta att tillämpa denna lagstiftning, kan ett sådant synsätt inte godtas.
- 43 Inom ramen för ett förfarande enligt artikel 267 FEUF ankommer det nämligen på medlemsstaternas domstolar och inte på EU-domstolen att tolka de nationella bestämmelserna. Det ankommer inte heller på EU-domstolen att uttala sig om de nationella bestämmelsernas förenlighet med unionsrättens bestämmelser. Domstolen är endast behörig att tillhandahålla den nationella domstolen samtliga uppgifter om unionsrättens tolkning som denna kan behöva för att pröva huruvida den nationella rätten är förenlig med unionsrätten (se, för ett liknande resonemang, dom av den 21 juni 2022, Ligue des droits humains, C-817/19, EU:C:2022:491, punkt 240 och där angiven rättspraxis).
- 44 Principen om unionsrättens företräde innebär dessutom att en nationell domstol som inom ramen för sin behörighet ska tillämpa unionsbestämmelser är skyldig, om den inte kan tolka den nationella lagstiftningen i enlighet med de unionsrättsliga kraven, att säkerställa att dessa krav ges full verkan i det mål som den har att avgöra genom att, på eget initiativ, vid behov underlåta att tillämpa varje nationell lagstiftning eller praxis, även senare sådan, som strider mot en

unionsrättslig bestämmelse som har direkt effekt (se, för ett liknande resonemang, dom av den 8 mars 2022, *Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld* (Direkt effekt), C-205/20, EU:C:2022:168, punkt 37 och där angiven rättspraxis).

- 45 Mot bakgrund av funktionsfördelningen mellan de nationella domstolarna och EU-domstolen begränsade sig EU-domstolen till att tillhandahålla den hänskjutande domstolen uppgifter om tolkningen av klausul 4 i ramavtalet i det mål som avgjordes genom domen av den 20 september 2018, *Motter* (C-466/17, EU:C:2018:758), mot bakgrund av den beskrivning av omständigheterna i målet och tillämplig lagstiftning som den hänskjutande domstolen hade lämnat och med förbehåll för den kontroll som det enbart ankom på den hänskjutande domstolen att utföra, såsom det erinrats om i punkterna 35, 48, 49 och 53 i den domen. Domstolen använde även uttrycket ”i princip” i domslutet i nämnda dom.
- 46 Mot bakgrund av ovanstående preciseringar påpekar domstolen följande. Det framgår av de uppgifter som den hänskjutande domstolen har lämnat att vissa av de anställningsperioder som klagandena i det nationella målet har fullgjort under sin tid som visstidsanställda inte har uppnått de tröskelvärden som fastställs i den nationella lagstiftning som det erinrats om i punkt 41 ovan, det vill säga att de ska ha uppgått till 180 dagar per läsår eller ha fullgjorts oavbrutet från och med den 1 februari till dess att den slutliga betygssättningen av eleverna har avslutats, till skillnad mot vad som var fallet för sökanden i det mål som avgjordes genom domen av den 20 september 2018, *Motter* (C-466/17, EU:C:2018:758), som hade haft flera visstidsanställningskontrakt på ett år före det att vederbörande blev fast anställd som ordinarie tjänsteman, såsom framgår av punkt 8 i den domen.
- 47 Den hänskjutande domstolen har uppgett att om de undervisningsperioder som fullgjorts av visstidsanställda lärare uppnår dessa tröskelvärden, likställs de med arbete som utförts under ett helt läsår, oberoende av det faktiska antalet arbetade timmar och även om antalet arbetstimmar per vecka understiger antalet arbetstimmar per vecka enligt systemet för heltids- eller deltidsarbete. Undervisningsperioder som inte når upp till dessa tröskelvärden beaktas däremot inte, och enligt artikel 485 i lagstiftningsdekret nr 297/1994 beaktas de undervisningsperioder som uppnår dessa tröskelvärden i sin helhet endast till och med det fjärde året och därefter med två tredjedelar, varvid den återstående tredjedelen bibehålls under ett visst antal år och därefter beaktas igen.
- 48 Under dessa omständigheter, och för att ge den hänskjutande domstolen ett användbart svar, ska nämnda domstol anses ha ställt sina frågor, vilka ska prövas gemensamt, för att få klarhet i huruvida klausul 4 i ramavtalet ska tolkas så, att den utgör hinder mot nationell lagstiftning som innebär att vid tillgodoräkandet av en arbetstagares anställningstid när vederbörande blir fast anställd tjänsteman, beaktas inte anställningsperioder som fullgjorts enligt avtal om visstidsanställning och som inte uppgår till 180 dagar per läsår eller inte har fullgjorts oavbrutet från och med den 1 februari till dess att den slutliga betygssättningen av eleverna har avslutats, oberoende av det faktiska antalet arbetade timmar, och efter fyra år begränsas tillgodoräkandet av perioder som uppnår dessa tröskelvärden till två tredjedelar, varvid den återstående tredjedelen kan beaktas först efter ett visst antal år av tjänstgöring.
- 49 I detta sammanhang ska det erinras om att det följer av ordalydelsen i klausul 1 a i ramavtalet att det bland annat syftar till att förbättra kvaliteten på visstidsarbete genom att garantera att principen om icke-diskriminering tillämpas. Likaså anges i tredje stycket i inledningen till ramavtalet att detta ”visar arbetsmarknadsparternas vilja att skapa en övergripande ram för att visstidsanställda skall kunna garanteras likabehandling genom att de skyddas mot

diskriminering”. I skäl 14 i direktiv 1999/70 påpekas härvidlag att syftet med ramavtalet bland annat är att förbättra kvaliteten på visstidsarbete genom att fastställa minimikrav som kan säkerställa att icke-diskrimineringsprincipen tillämpas (dom av den 5 juni 2018, *Montero Mateos*, C-677/16, EU:C:2018:393, punkt 39 och där angiven rättspraxis).

- 50 Syftet med ramavtalet, särskilt dess klausul 4, är att nämnda princip ska tillämpas på visstidsanställda för att hindra att arbetsgivare använder denna anställningsform för att frånta visstidsanställda rättigheter som tillkommer tillsvidareanställda (dom av den 5 juni 2018, *Montero Mateos*, C-677/16, EU:C:2018:393, punkt 40 och där angiven rättspraxis).
- 51 Med beaktande av de mål som eftersträvas med ramavtalet – vilka det erinrats om i de två föregående punkterna – ska klausul 4 i ramavtalet anses ge uttryck för en princip i unionens sociala regelverk som inte får tolkas restriktivt (dom av den 5 juni 2018, *Montero Mateos*, C-677/16, EU:C:2018:393, punkt 41 och där angiven rättspraxis).
- 52 Det ska dessutom erinras om att klausul 4.1 i ramavtalet, som har direkt effekt, när det gäller anställningsvillkor, uppställer ett förbud mot att behandla visstidsanställda mindre fördelaktigt än jämförbara tillsvidareanställda enbart på grund av att de har en visstidsanställning, såvida detta inte kan motiveras på ”objektiva grunder” (se, för ett liknande resonemang, dom av den 8 september 2011, *Rosado Santana*, C-177/10, EU:C:2011:557, punkterna 56 och 64, och dom av den 5 juni 2018, *Montero Mateos*, C-677/16, EU:C:2018:393, punkt 42 och där angiven rättspraxis).
- 53 Punkt 4 i samma klausul innehåller samma förbud såvitt avser vilken anställningstid som krävs för att kvalificera för särskilda anställningsvillkor (dom av den 8 september 2011, *Rosado Santana*, C-177/10, EU:C:2011:557, punkt 64 och där angiven rättspraxis).
- 54 Det följer för övrigt av ordalydelsen i och syftet med klausul 4 att den inte avser själva valet att ingå avtal om visstidsanställning i stället för avtal om tillsvidareanställning, utan anställningsvillkoren för arbetstagare som ingått den första typen av avtal jämfört med anställningsvillkoren för arbetstagare som är anställda enligt den andra typen av avtal, eftersom begreppet anställningsvillkor innefattar åtgärder som hänför sig till anställningsförhållandet mellan arbetstagaren och arbetsgivaren (se, för ett liknande resonemang, dom av den 8 oktober 2020, *Universitatea ”Lucian Blaga” Sibiu m.fl.*, C-644/19, EU:C:2020:810, punkt 39 och där angiven rättspraxis).
- 55 I detta avseende har domstolen redan slagit fast att sådana bestämmelser som de nu aktuella, om krav på anställningstid för att inplaceras i en lönegrad, omfattas av begreppet ”anställningsvillkor” i den mening som avses i denna klausul 4 (dom av den 20 september 2018, *Motter*, C-466/17, EU:C:2018:758, punkt 26 och där angiven rättspraxis).
- 56 I enlighet med vad som erinrats om i punkterna 52 och 53 ovan, och för att besvara den hänskjutande domstolens fråga, ska det således prövas huruvida den lagstiftning som är aktuell i det nationella målet leder till en skillnad i behandling i jämförbara situationer, innan det i förekommande fall ska fastställas huruvida en sådan skillnad kan motiveras av ”objektiva grunder”.
- 57 Det är ostridigt mellan parterna i förevarande mål och det framgår av punkt 27 i domen av den 20 september 2018, *Motter* (C-466/17, EU:C:2018:758), att tillsvidareanställda lärare som anställts efter att ha klarat ett uttagningsprov kan tillgodoräkna sig hela sin anställningstid vid

placeringen i en lönegrad. Det framgår särskilt att dessa lärare, vid beräkningen av deras anställningstid, får tillgodoräkna sig varje dags erfarenhet, oberoende av de timmar eller den mängd arbete som faktiskt utförts, vilket det likväl ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera. Den hänskjutande domstolen har inte heller uppgett att semester- eller frånvaroperioder, till exempel på grund av sjukdom, undantas från denna beräkning.

- 58 Det framgår av begäran om förhandsavgörande att de anställningsperioder som klagandena i det nationella målet har fullgjort under ett läsår – i egenskap av visstidsanställda lärare som sedermera blivit en del av den offentliga sektorn efter ett uttagningsprov på grundval av meriter – och som inte når upp till de tröskelvärden som anges i artikel 489 i lagstiftningsdekret nr 297/1994, i dess lydelse enligt artikel 11.14 i lag nr 124/1999, däremot inte beaktas vid tillgodoräkandet av deras anställningstid. De anställningsperioder som uppnår till dessa tröskelvärden tillgodoräknas dessutom till fullo under endast fyra år, och för de påföljande åren begränsas tillgodoräkandet till två tredjedelar, i enlighet med artikel 485 i detta lagstiftningsdekret.
- 59 I detta avseende har den hänskjutande domstolen understrukit att den tredjedel av anställningstiden som inte kan tillgodoräknas efter de fyra första åren bibehålls och kan, i förekommande fall, sedan en viss tid förflutit tas i beaktande när visstidsanställda lärare som fått fast anställning inom den offentliga sektorn sedermera placeras i lönegrad enligt det lönesystem som följer av artikel 4.3 i presidentdekret nr 399/1988. Detta senare beaktande kan emellertid inte ske förrän efter en synnerligen lång period, det vill säga från och med det sextonde till och med det tjugofjärde tjänstgöringsåret, och först efter sexton år för A.R. respektive arton år för G.D. och C.M. – om de fortfarande ingår bland i utbildningsministeriets personal vid det laget.
- 60 Härav följer att sådan nationell lagstiftning som den som är aktuell i det nationella målet resulterar i en skillnad i behandling till nackdel för dessa visstidsanställda lärare i förhållande till lärare som fått fast anställning efter allmänna uttagningsprov, då den sistnämnda kategorin inte omfattas av dylika begränsningar.
- 61 För att en sådan skillnad i behandling ska utgöra förbjuden diskriminering i den mening som avses i klausul 4 i ramavtalet krävs att den avser jämförbara situationer och att den inte kan motiveras på objektiva grunder (se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 september 2018, Motter, C-466/17, EU:C:2018:758, punkt 28).
- 62 Vad för det första gäller jämförelsen av de ifrågavarande situationerna, ska det noteras att för att bedöma om arbetstagarna utför samma eller liknande arbeten i den mening som avses i ramavtalet ska det, i enlighet med klausulerna 3.2 och 4.1 i ramavtalet, undersökas huruvida dessa personer – med hänsyn tagen till en rad omständigheter såsom arbetets art, utbildningsvillkoren och arbetsvillkoren – kan anses befinna sig i en jämförbar situation (dom av den 20 september 2018, Motter, C-466/17, EU:C:2018:758, punkt 29, och dom av den 30 juni 2022, Comunidad de Castilla y León, C-192/21, EU:C:2022:513, punkt 34 och där angiven rättspraxis).
- 63 Om det är utrett att visstidsanställda, under sin anställning, utför samma arbetsuppgifter som de arbetstagare som har ingått ett avtal om tillsvidareanställning med samma arbetsgivare eller innehar samma tjänst som dessa, så ska situationen för dessa båda kategorier av arbetstagare i princip anses vara jämförbara (se, för ett liknande resonemang, dom av den 16 juli 2020, Governo della Repubblica italiana (Italienska fredsdomares ställning) (C-658/18, EU:C:2020:572, punkt 144 och där angiven rättspraxis).

- 64 Det framgår av begäran om förhandsavgörande att klagandena i det nationella målet har utfört olika undervisningsuppdrag, ibland kortvariga och för ett fåtal timmar, under sin tid som visstidsanställda. Sådana uppdrag syftar till att tillgodose olika ersättningsbehov på grund av att det saknas ordinarie lärare, såsom framhållits av den italienska regeringen.
- 65 Det framgår bland annat av denna begäran att G.D, som är förskolelärare, har arbetat ett stort antal enstaka dagar och att C.M, som också är förskolelärare, under sitt första år arbetade fem månader och fyra dagar, inom ramen för 62 olika kontrakt för i genomsnitt två dagar per kontrakt i olika skolor. När det gäller A.R, som är gymnasielärare, har han inte lagt fram någon bevisning om antalet arbetstimmar, men många anställningskontrakt där antalet timmar som en andel av en heltidstjänst anges med ett mycket låg antal timmar, exempelvis fem timmar per vecka inom ramen för en rad kontrakt för år 2003.
- 66 Det framgår emellertid av nämnda begäran att klagandena i det nationella målet, under dessa olika uppdrag, hade samma arbetsuppgifter och samma tjänst hos samma arbetsgivare som de tillsvidareanställda lärare som de hade i uppdrag att ersätta. Den hänskjutande domstolen har i detta avseende inte uppgett att klagandena skulle ha haft arbetsuppgifter som väsentligt skiljer sig från de tillsvidareanställda lärarnas arbetsuppgifter. Härav följer således att med hänsyn till arbetets art och arbetsvillkoren, kan klagandena i det nationella målet anses befinna sig i en situation som är jämförbar med situationen för de tillsvidareanställda lärare som de ersatte.
- 67 Med förbehåll för den hänskjutande domstolens kontroll ska de arbetsuppgifter som klagandena i det nationella målet har utfört under sin tid som visstidsanställda i princip anses vara jämförbara med arbetsuppgifterna för tillsvidareanställda lärare, varvid den omständigheten att de inte har genomfört och klarat ett uttagningsprov för anställning i offentlig förvaltning inte påverkar det förhållandet att situationen för visstidsanställda lärare kan jämföras med situationen för tillsvidareanställda lärare (se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 september 2018, Motter, EU:C:2018:758, punkterna 33–35).
- 68 När det gäller den omständigheten att vissa av de uppdrag klagandena har haft har varit korta och osammanhängande, finns det inget som tyder på att den på ett avgörande sätt kan påverka de arbetsuppgifter som utförts eller de tjänster som innehafts, eller rent av arten av eller villkoren för det utförda arbetet. Vidare finns det inga uppgifter i de handlingar som ingetts till domstolen som tyder på att den omständigheten att visstidsanställda lärares uppdrag i förekommande fall kan vara kortvariga och osammanhängande får till följd att den förvärvade erfarenheten inte ska beaktas vid beräkningen av deras anställningstid. Det ankommer emellertid på den hänskjutande domstolen, som ensam har tillgång till samtliga relevanta uppgifter, att göra en bedömning i detta avseende.
- 69 Vad för det andra gäller frågan huruvida den skillnad i behandling som avses i punkt 60 ovan, mellan de jämförbara situationer som det hänvisas till i punkt 67 ovan, kan motiveras på "objektiva grunder" i den mening som avses i klausul 4 i ramavtalet, erinrar domstolen om att detta begrepp ska förstås så, att det inte är möjligt att motivera en skillnad i behandling av visstidsanställda i förhållande till tillsvidareanställda enbart på den grunden att en sådan olik behandling föreskrivs i en allmän och abstrakt nationell bestämmelse. För att "objektiva grunder" ska anses föreligga krävs att den skillnad i behandling som konstaterats vara för handen ska vara motiverad av precisa och konkreta omständigheter som är kännetecknande för det aktuella anställningsvillkoret i det särskilda sammanhang där det förekommer (se, för ett liknande

resonemang, dom av den 20 september 2018, Motter, C-466/17, EU:C:2018:758, punkterna 36 och 37, och dom av den 30 juni 2022, Comunidad de Castilla y León, C-192/21, EU:C:2022:513, punkterna 41 och 42 samt där angiven rättspraxis).

- 70 På grundval av objektiva och klara kriterier måste det vara möjligt att kontrollera huruvida denna skillnad tillgodoser ett verkligt behov, är ägnad att säkerställa att det eftersträvade målet uppnås och är nödvändig för att uppnå detta. Sådana faktorer kan till exempel följa av den särskilda beskaffenhet som utmärker de arbetsuppgifter som har föranlett avtalens ingående och dessa uppgifters natur eller, i förekommande fall, av en medlemsstats strävan efter att uppnå ett berättigat socialpolitiskt mål (se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 september 2018, Motter, C-466/17, EU:C:2018:758, punkt 37, och dom av den 30 juni 2022, Comunidad de Castilla y León, C-192/21, EU:C:2022:513, punkt 41 och där angiven rättspraxis).
- 71 Endast den omständigheten att offentliganställdas arbete är av tillfällig karaktär uppfyller inte ovannämnda krav och kan således inte utgöra en ”objektiv grund” i den mening som avses i klausul 4 i ramavtalet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 september 2018, Motter, C-466/17, EU:C:2018:758, punkt 38, och dom av den 30 juni 2022, Comunidad de Castilla y León, C-192/21, EU:C:2022:513, punkt 43 och där angiven rättspraxis).
- 72 För att motivera den skillnad i behandling som är aktuell i det nationella målet, har den hänskjutande domstolen och den italienska regeringen i förevarande fall åberopat dels att det är nödvändigt att återspegla skillnaderna i yrkesutövningen mellan fast anställda lärare som rekryterats genom allmänna uttagningsprov, som Costituzione della Repubblica Italiana (Republiken Italiens konstitution) tillmäter särskild betydelse, och lärare som blivit fast anställda efter att ha förvärvat yrkeserfarenhet på grundval av visstidsanställningskontrakt, dels att man vill undvika att den förstnämnda lärarkategorin blir föremål för omvänd diskriminering. Den hänskjutande domstolen och den italienska regeringen har särskilt hänvisat till att den senare lärarkategorin undervisar i olika ämnen, att villkoren och tiderna för deras arbete skiljer sig åt, samt att det inte skett någon inledande kontroll av deras kompetens genom ett uttagningsprov.
- 73 I detta sammanhang ska det noteras att det följer av domstolens praxis att vart och ett av dessa mål kan utgöra en ”objektiv grund”, i den mening som avses i klausul 4.1 och/eller 4.4 i ramavtalet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 september 2018, Motter, C-466/17, EU:C:2018:758, punkt 47 och 51 samt där angiven rättspraxis).
- 74 Det är emellertid även utrett att förebyggandet av omvänd diskriminering inte kan utgöra en sådan objektiv grund när den aktuella nationella lagstiftningen fullständigt och under alla omständigheter utesluter att de perioder som arbetstagare har varit visstidsanställda beaktas vid fastställandet av anställningstiden i samband med att de får fast anställning och därmed av deras lönenivå (se, för ett liknande resonemang, dom av den 18 oktober 2012, Valenza m.fl., C-302/11-C-305/11, EU:C:2012:646, punkt 62 och beslut av den 4 september 2014, Bertazzi m.fl., C-152/14, EU:C:2014:2181, punkt 16).
- 75 När det i förevarande fall gäller de mål som den hänskjutande domstolen och den italienska regeringen har åberopat, ska det noteras att EU-domstolen har medgett att de med rätta kan anses syfta till att tillgodose ett verkligt behov, vilket det emellertid ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera (se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 september 2018, Motter, C-466/17, EU:C:2018:758, punkterna 48 och 51).

- 76 Den nationella lagstiftning som är aktuell i det nationella målet kan i princip anses vara ägnad att uppnå dessa mål, eftersom den – i samband med att lärare som varit visstidsanställda får fast anställning – begränsar tillgodoräkandet av den anställningstid som fullgjorts inom ramen för visstidsanställningar i form av tillfällig och olikartad undervisning, utan pedagogisk kontinuitet eller någon inledande kontroll av kompetensen genom ett uttagningsprov.
- 77 När det gäller frågan huruvida denna nationella lagstiftning är nödvändig för att uppnå de eftersträvade målen, framgår det av uppgifterna i begäran om förhandsavgörande att bestämmelsen i artikel 489 i lagstiftningsdekret nr 297/1994, i dess lydelse enligt artikel 11.14 i lag nr 124/1999, per automatik är tillämplig på ett sätt som antingen gynnar eller är till nackdel för de berörda visstidsanställda lärarna.
- 78 Såsom den hänskjutande domstolen och den italienska regeringen har påpekat likställs nämligen det arbete som en visstidsanställd lärare utför under 180 dagar per år, vilket motsvarar ungefär två tredjedelar av ett läsår, med tjänstgöring under ett helt läsår. Detsamma gäller om arbetet utförts från och med den 1 februari till dess att den slutliga betygssättningen av eleverna har avslutats.
- 79 Om tjänstgöringen inte har varat så länge eller inte har fullgjorts oavbrutet från och med den 1 februari till dess att betygssättningen har avslutats beaktas den däremot inte, inte ens i begränsad omfattning. I tillägg till denna regel om anställningstid som inte kan tillgodoräknas finns dessutom regeln om att de perioder som faktiskt kan tillgodoräknas endast gäller för de första fyra åren och perioder därefter beaktas med två tredjedelar, i enlighet med artikel 485 i nämnda lagstiftningsdekret.
- 80 I detta avseende har domstolen visserligen medgett att sådan nationell lagstiftning som den nu aktuella, vilken innebär att anställningstid överstigande fyra år som en visstidsanställd person har fullgjort endast beaktas till två tredjedelar, inte kan anses gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå de mål som prövats ovan och för att skapa en jämvikt mellan de berättigade intressena hos visstidsanställda och tillsvidareanställda, och samtidigt respektera de meritokratiska värderingar och överväganden avseende förvaltningens opartiskhet och effektivitet som ligger till grund för rekryteringen genom uttagningsprov (dom av den 20 september 2018, Motter, C-466/17, EU:C:2018:758, punkt 51).
- 81 Den omständigheten att efter de fyra första åren beaktas anställningstid som fullgjorts inom ramen för visstidsanställningskontrakt med endast två tredjedelar, i kombination med ovannämnda regel om anställningstid som inte kan tillgodoräknas, leder emellertid till att visstidsanställda lärare inte kan tillgodoräkna sig någon anställningstid alls för det fall att den inte når upp till de relevanta tröskelvärden som den italienska lagstiftaren har fastställt, vilket måste anses gå utöver vad som är nödvändigt för att återspegla skillnaderna mellan erfarenheten hos lärare som rekryterats genom allmänna uttagningsprov och lärare som rekryterats på meriter, samt för att undvika att den förstnämnda lärarkategorin blir föremål för omvänd diskriminering.
- 82 Det förhållandet att det faktiska antalet timmar som visstidsanställda lärare arbetat – vilket kan vara begränsat och lägre än det antal timmar per vecka som motsvarar heltidsarbete eller även deltidarbete – inte beaktas vid beräkningen av deras anställningstid påverkar inte detta konstaterande.

- 83 Såsom har påpekats i punkterna 57 och 68 ovan förefaller inte heller tillsvidareanställda lärares anställningstid vara beroende av det faktiska antalet arbetstimmar de har utfört, och det kan förekomma avbrott även i deras undervisning. Det kriterium som uppställs i den nationella lagstiftning som är aktuell i det nationella målet, för beräkningen av lärares anställningstid, förefaller således inte grunda sig på det antal timmar som lärarna faktiskt har arbetat, utan på längden på anställningsförhållandet mellan den berörda läraren och dennes arbetsgivare, även för ordinarie lärare, vilket det likväl ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera.
- 84 Mot bakgrund av samtliga ovanstående överväganden ska tolkningsfrågan besvaras enligt följande. Klausul 4 i ramavtalet ska tolkas så, att den utgör hinder mot nationell lagstiftning som innebär att vid tillgodoräkandet av en arbetstagares anställningstid när vederbörande blir fast anställd tjänsteman, beaktas inte anställningsperioder som fullgjorts enligt avtal om visstidsanställning och som inte uppgår till 180 dagar per läsår eller inte har fullgjorts oavbrutet från och med den 1 februari till dess att den slutliga betygssättningen av eleverna har avslutats, oberoende av det faktiska antalet arbetade timmar, och efter fyra år begränsas tillgodoräkandet av perioder som uppnår dessa tröskelvärden till två tredjedelar, varvid den återstående tredjedelen kan beaktas först efter ett visst antal år av tjänstgöring.

Rättegångskostnader

- 85 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

Klausul 4 i ramavtalet om visstidsarbete, undertecknat den 18 mars 1999, som återfinns i bilagan till rådets direktiv 1999/70/EG av den 28 juni 1999 om ramavtalet om visstidsarbete undertecknat av EFS, UNICE och CEEP,

ska tolkas så,

att den utgör hinder mot nationell lagstiftning som innebär att vid tillgodoräkandet av en arbetstagares anställningstid när vederbörande blir fast anställd tjänsteman, beaktas inte anställningsperioder som fullgjorts enligt avtal om visstidsanställning och som inte uppgår till 180 dagar per läsår eller inte har fullgjorts oavbrutet från och med den 1 februari till dess att den slutliga betygssättningen av eleverna har avslutats, oberoende av det faktiska antalet arbetade timmar, och efter fyra år begränsas tillgodoräkandet av perioder som uppnår dessa tröskelvärden till två tredjedelar, varvid den återstående tredjedelen kan beaktas först efter ett visst antal år av tjänstgöring.

Underskrifter